

[Dansın Sultanları]'na ELEŞTİREL BAKIŞ

İsmail Onarlı
ismailonarli@ixir.com

(19.08.2001)

Dansın Sultanları'nda; Kürt mili oyunları ile Karadeniz'in Pontus, Laz, Çerkez, Abhaza, Gürcü, gibi halkların ulusal oyunları başta olmak üzere: zeybek, horon, sema, karşılama, Balkan ve Çingene müzikler ve oyunları da salataya çeşit olarak konmuştur. Söylendiğine göre: Anadolu'da yaygın olan 3 bin dans içerisinde

Mydonese Showland tarafından organize edilen Dansın Sultanları, 90 dansçının 14 ay süren çok sıkı bir eğitim ve öğretim çalışmasının ardından gösterime girdi. Ama, bilgilenmemize göre; öncesi çok daha eskilere dayanıyor. Çünkü; seçilen bölgesel ve yerel müziklerden kullanılan kılık kıyafetlere, ışık ve aydınlatmaya, farklı dans çeşitlerine, fon resimlerine kadar değişik konulara yayılmış çok uzun üst ve alt yapı çalışmasını gerekli kılmış. Projenin yaşama geçirilmesinde büyük emeği olan Sultans of the Dance'ın Genel sanat yönetmeni-Kareograf Mustafa Erdoğan, Süpervizör Yılmaz Erdoğan, G.D.Ali Erten, Music Fuat Saka ve Tamer Demirap ile ekibi önemli bir yapıta imza atmışlar.

Dansın Sultanları'nda; Kürt mili oyunları ile Karadeniz'in Pontus, Laz, Çerkez, Abhaza, Gürcü, gibi halkların ulusal oyunları başta olmak üzere: zeybek, horon, sema, karşılama, Balkan ve Çingene müzikler ve oyunları da salataya çeşit olarak konmuştur. Söylendiğine göre: Anadolu'da yaygın olan 3 bin dans içerisinde seçilen 120 figür var. 90 dakikaya sığdırılan 120

dans figürü doğal olarak önemli bir zenginlik: Ülkemizdeki farklı kimliklerin çeşitli kültürlerinden kesitler sunacak, dev bir projeyi sahneye koyup, seyircinin karşısına çıkmak büyük bir başarıdır.. Erdoğan Kardeşler: Amacımız, “bizim rengimiz ve tadımız”ın öne çıkarılması, “Sultan of the Dance”ın Uluslar arası boyutta alacağı sonuçlar hem folklorumuz için hem de Türkiye'nin tanıtımı için önemli..” Demektedirler.

Danslara konsantre olarak zevk ve büyük bir keyifle izledim. Görkemli bir görsellik ile müzik ve ses ritimi vardı danslarda. Ama; iyinin ve kötünün mücadelesinin simgesi olan Nemrut Dağı'nın dansa monte edilmesi ve ediliş biçimi:Neyi ve kimleri ifade ediyordu: Baş yarasa ve askerleri ile içki sofralarında ki fahişeleştirilmiş kadınlar hangi halkın sembolüydü.İzleyiciye kalmış bir yorum.Mustafa Erdoğan bu tercihin bilinçli seçildiğini söylüyor. Kürt ve Zaza tarihi açısından; "Nemrut Dağı ve Kommagene Krallığı" çok önemli bir yer. Çünkü dünyadaki ilk barış antlaşmasının yapıldığı ve barış anıtının olduğu bir mekandır. Nemrut Dağı'nda her Tanrı'nın iki adı vardır; biri Antik-Anadolu dilinde, diğeri Latin dilinde. Şu hassas dönemde; ülkemizde yakalanmaya çalışılan konseptte, iki bin yıl öncesinden gelen ve birilerinin bugün “Dans ile gelen” seslerimidir ? 100 kişiyle anlatılan ve kapalı gişe gösterilen, ayakta alkışlara verilen; Erdoğanların selamıyla anlatılan nedir ? Urartu silüetleriyle ne anlatılmaya çalışılmıştır. Kavimler geçidi olan Anadolu'da 100 civarında Devlet kurulmuş, ama hepsi arkeolojik mezarlığa dönüşmüştür.

Sultans of the Dance'ta anlatılan iyi ile kötünün mücadelesi midir ? Yoksa başka bir şey midir ? Sonuç olarak güzel bağlanmış Karadeniz horonuyla; Kafkaslar; Mezopotamya, Anadolu, Balkanlar; tüm insanlar birbiriyle barışık, dilleriyle dinleriyle kültürleriyle.. Görünüm böyle: ama Karadeniz ve Hakkarili iki kafadar; Müziği ve dansı siyasalaştırarak amaçlarına uygun hale getirmişlerdir. Yerellikten evrenselliğe yönelme siyasal bir zeminde ele alınmıştır.

“Türk folkloruna ithaf edilmiş” olarak lanse edilse de “Dansın Sultanları” aslında Türklük'ten çok Anadolu'daki “etnik azınlıklar” anlatılmıştır. Tarih bilincinden yoksun kamuoyu “medya güdümü”nde yönlendirilmiştir. Ekip olarak iyi hazırlanmış “etnik dans ve görsel şöleni” propoğandayla “Türklerin Anadolu'daki coğrafi motifleri olarak” sunulmuştur. Biraz Anadolu ve Türk tarihini bilen “mürekkep yalamış”zevat bunun böyle olmadığını görebilir.

Bu yapıt izledikten sonra eleştirel bir yazı yazayım dedim. Fakat, daha dikkatli davranmak için; ikinci kez izledikten sonra, “objektif düşünüp” ve nesnel temelde gösteriyi değerlendirmek istediğimden yazımı erteledim. Hatta, Cemal Şener; gösteri ile ilgili düşüncelerimi yazmamı istedi; Karacaahmet Sultan Dergisi'nde yayınlanmak üzere.... Anadolu Tarihi'ni bilen bir sanat eleştirmeni daha iyi değerlendirmesini yapar diye: “Her şeye “Maydonoz olmamak için” yazmaktan vazgeçtim. Çünkü; belki dedim “beyni dumura uğramamış bir Kemalist” çıkarda bir

eleştiri yazısı yazar diye bekledim. “Uyuşturulmuş Cemevi yöneticilerinden ve Örtülü ödenekten beslenen yazar, çizer ve dedelerden” bir beklentim yok. 1950’lili yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı “Batiniler ve Karmatiler” ile ilgili bir kitap yayınlar. Bu kitapta Batinilerin yani Alevilerin “Kadınlarını ortak kullandıklarını” yazdığı için; karşı cevap yazılıp ilgililere gönderilmesi amacıyla: Maraş’ın Kantarma Köyünde Dedeler toplanır. Toplantı da Halil Öztoprak’ta vardır. Dedeler; Halil Öztoprak’a DİB.’na şunuda yaz, bunuda yaz, gitiğin zaman şunlarıda söyle gibi bir çok tahrik edici laflar söylerler. Halil Öztoprak, o dönemde kitaplarından dolayı koğuşturma ve takiptedir. Halil Öztoprak dedelere dönerek: “Bu Alevi sürüsünün Çoban Köpeği ben miyim ki ? Hep ben havlıyorum. Alevilerin sırtından geçinen sizlersiniz biraz da sizler havlayın.” Der ve toplantıdan ayrılır. Evet son on yılda Alevilerin sırtından geçinenler: “Bana dokunmayan yılan bin yaşasın” hesabıyla suya sabuna dokunmadan ceplerini doldurdular. Köşe başlarını da bu “bukalemunlar” tutmuşlar. Biz ne söylesek de, itibarı bu iki yüzlüler görüyor. Ne diyelim vicdanımız rahat etmediği için yine de söyleyeceğiz. Fakat siyasette olduğu gibi sanattaki yağdanlıklar da sanki “Anadolu’daki tüm uygarlıkları ve kültürleri” ifade ediyormuş gibi “Dansın Sultanları” adlı gösteriyi göklere çıkardılar. Ballandıra ballandıra anlattılar.

Duyarlı davranan Sayın Engin Sözen’in “Alevilerin forumu”da ki 30.07.2001 tarihli yazısını görünce; bende birkaç söz etmek gereğini duydum.

1. Müzikli gösterinin tarihsel “senaryo kurgulanması” Anadolu Tarihi’nden çok bir “Kürt ve Pontus” tarih ve müziğini önplana çıkarmaktadır. İçine birkaç motif ve müzik ritmi ekleyerek Takıyye yapmaya gerek yoktu. Doğrudan doğruya: Kürt tarih ve ezgileri ile Karadeniz muzikisini ve horonunu kordunuz olur biterdi. Bizde saygı duyardık.

2. İlk giriş “Ateşgâh”taki bir dansla başlayarak; Zerdüş-Ezidi Kürt İnanç ve Kültürünün anlatmaktadır ki; dansı seyrini belirlemektedir. Davul yine doğuya özgüdür ki, yine ağırlık bu alete verilmiştir. Tef yine öyledir. Türklerin mili sazı bağlama yoktur.

3. KYBELE Ana-Tanrıçası Anadolu Alevilerinde Fatıma Ana ile özdeşleşmiştir. Ama, dans da Aleviliğin adı bile yoktu. Bu tip Alevi kültürleri dans da yer almamıştır.

4. Baba İlyas-Baba İshak ve Babailer, Hacı Bektaş, Şeyh Bedreddin, Pir Sultanlar gibi Alevi önderleri yok sayılmıştır. Zalimin Zülmüne başkaldıranlar Anadolu Müziği ve Dansı denen bir gösteride yer almamıştır. Hacı Bektaş’ın kafasında ki keçe külah taç; Nemrut Dağı’ndaki heykelin kavuğunun aynısıdır. Bu görmezlikten gelinmiştir. Fonda Kürt tarihi olduğu sanılan görüntüler yer almıştır.

5. Yeniden diriliş olarak Mevlana Sema’sı ve ritüellerine yer verildiği halde; Hülûl ve yenden doğuşa, don ve kalıp değiştirmeye inanan;Alevilerin Cem ve semahına hiç yer verilmemiştir. Alevi-Bektaşî kültür ve inancı yok sayılmıştır.

6. Dansın Sultanları;bir kısım Anadolu motifleri olmasına karşın özellikle bilinçli olarak sünni bir anlayış sergilenmiştir. Etik olarak bir sanatçıya yakışmayan duruş olarak değerlendirilmekteyim.

SON SÖZ: Hakkarili Erdoğan Kardeşlere; Müzik yapımcısı Karadenizli’ye ne diyelim: “Ot

kökünüm üstünde biter.” Anadolu çok kimlikli, çok kültürlü, çok inançlı ama bugün gelinen nokta da bu yapıyı ayakta tutan Alevi öğretisidir. Aleviler; ülkemizin çimento harcıdır. Bu durum artık; Türk’üyle Kürt’yle, Lazı’yla, Rum’uyla, Ermeni’siyle, Zaza’sıyla, Arap’ıyla, Arnavut’uyla, Çerkez’yle vb. tüm farklı kimliklerce algılanmalıdır. Alevilik evrensel bir öğretilerdir: her kimlikten insanı kucaklar; yeter ki bu inancı, kültürü ve toplumsal yaşam biçimini tanısinlar.....